

Kuntaliiton hallituksen työvaliokunnan kannanotto

Kuntaliiton terveiset hallituksen kehysriiheen: Sote-uudistuksen yllättävän loppulaskun kompensointi on välttämätöntä hyvinvoinnin ja elinvoiman turvaamiseksi kunnissa

Kehysriihessä on etsittävä ratkaisut, joilla sote-uudistuksen yllättävää, yli 400 miljoonan euron pysyvää lisälaskua ei maksateta kunnilla. Jos valtio ei kykene hoitamaan loppulaskua, se merkitsee massiivista leikkausta kuntien valtionosuusrahoitukseen ja jo nyt tiukoilla oleviin kuntien järjestämiin lasten ja nuorten palveluihin. Myös kuntien sivistys-, hyvinvointi- ja työllisyyspalvelut ovat vaarassa, ja paineet työn verotuksen kohtuuttomiin kiristyksiin lisääntyvät.

Kuntien osuus hyvinvointia tukevien peruspalvelujen rahoituksesta on viime vuosina kasvanut, valtion suhteellinen osuus puolestaan pienentynyt. Näiden, kuten muidenkaan palvelujen valtionrahoituksesta ei tule enää leikata.

Valtion taloudellinen liikkumavara ja veropohja on yksittäistä kuntaa huomattavasti laajempi kantamaan marraskuisen täysin yllättäen ilmenneen lisäleikkaustarpeen tilanteessa, jossa kaikki aikaisemmat sote-siirtolaskelmien riskit on jo säilytetty yksittäisten kuntien kannettavaksi.

Kuntaliitto ehdottaa, että lisäleikkauksen kompensoinnissa kunnille käytettäisiin yhdistelmää, joka muodostuisi esimerkiksi valtionosuusrahoituksen lisäämisestä, kuntien perustoimeentulotuen rahoitusosuuden pienentämisestä, kuntien tuloverovähennysten siirtämisestä valtion verotukseen veronmaksajan asemaa muuttamatta sekä kuntien yhteisöveron jako-osuuden korottamisesta.

Kehysriihen linjauksilla on nyt poikkeuksellisen iso merkitys

Kuntien talouden tila on heikentymässä nopeasti lähes kahden miljardin suuruisen poikkeuserien siivittämän viime vuoden jälkeen. Kustannukset kasvavat, verotulokehitys on vaimeaa ja investointitarpeet jatkuvat suurina. Heikkenevä talousnäkyminen onkin käynnistänyt kunnissa laajoja talouden

tasapainotusohjelmia. Samaan aikaan isossa osassa kuntia asukasmäärä vähenee ja palvelutarpeet muuttuvat sen myötä.

Tässä tilanteessa kunnille on luotava pitkäjänteiset edellytykset huolehtia sivistyksen, hyvinvoinnin ja elinvoiman tehtävistä taloudellisesti kestäväällä tavalla. Parhaiten se toteutuu ilman uusia veronkiristyksiä tai palveluiden leikkauksia. Kehysriihen linjauksilla on nyt poikkeuksellisen iso merkitys kuntatalouden kannalta.

TE-palvelut siirrettävä valtiolta kunnille kustannusneutraalisti

Kuntien vastuu työllisyys- ja elinvoimapalveluista laajenee vuoden 2025 alussa. Uudistus on perusteltu ja tervetullut. Kuntien laajat tehtävät sivistyksen ja elinvoiman kentällä sekä työmarkkinoiden, työnhakijoiden ja työnantajien tarpeiden tuntemus luovat perustaa paremmille palveluille ja työllisyyden vahvistumiselle.

Kuntaliiton arvion mukaan kunnille siirtyvä rahoitus TE-palveluihin on kuitenkin jäämässä liian pieneksi. Valtionosuusjärjestelmän kautta kunnille myönnettävä rahoitus TE-palveluihin perustuu siirtyville tehtäville valtion talousarviossa budjetoituun määrärahaan, johon hallitus on kohdistamassa leikkauksia. Alikompensointia tapahtuu myös työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajenemisen puolella, sillä kuntakompensaatio perustuu vuoden 2023 työttömyystilanteeseen. Heikentyneiden suhdanteiden myötä työttömyys on lisääntymässä vuoden 2024 aikana, mikä osaltaan johtaa alimitoitettuun rahoitustasoon. Aliresursoituihin palveluihin liittyy riski, että kunnat joutuvat leikkaamaan työllisyydenhoidon palveluista heti uudistuksen voimaantultua.

Hallitusohjelman mukaan valtio korvaa kunnille täysimääräisesti uudet ja laajenevat tehtävät. Myös Kuntaliitto edellyttää, että TE-uudistus toteutetaan kustannusneutraalisti ja sekä palvelujen rahoitukseen että lisääntyvien etuusmenojen kompensatioon tehdään tarvittavat korjaukset. Tästä on pidettävä kiinni.

Normeja on joustavoitettava, kuntakentän ehdotukset otettava vakavasti

Kuntaliitto pitää myönteisenä, että hallitusohjelmaan kirjattu kuntien normien joustavoittaminen on lähtenyt rivakasti liikkeelle. Kuntakentältä tuli lähes 600 normien keventämistä ja kokeiluja koskevaa ehdotusta.

Seuraavassa vaiheessa tulee aktiivisesti etsiä keinoja normien keventämiseksi eikä perusteita, miksi mitään ei voida tehdä. Uusiin normeihin tulee suhtautua korostetun pidättyväisesti.

Normien joustavoittamisella on parhaimmillaan merkittäviä vaikutuksia kustannusten hillintään, henkilöstön saatavuuteen, laadun parantamiseen ja muihin palvelujen järjestämisedellytyksiin. Kuntaliitto toivoo, että hallitus sitoutuu kehysriihen linjauksissa vahvasti normien keventämisen tavoitteisiin.

Kuntien infran investointi- ja korjauskustannukset kasvavat, osaoptimointia vältettävä

Kuntien tulee etsiä säästömahdollisuuksia investoinneista, joissa voidaan hyödyntää kuntien välistä yhteistyötä. Kasvavien kaupunkien investointitarpeet ovat kuitenkin mittavia sekä infran ja palvelujen järjestämisen edellyttämissä uusinvestoinneissa, että korjausvelan kattamisessa. Kunnat haluavat myös kirittää kasvua, saavutettavuutta sekä ilmastotavoitteita.

Kuntien suhteellinen velkaantuneisuus kuitenkin kasvoi sote-uudistuksen myötä merkittävästi. Samalla rahoituskustannuksia kasvattaa korkotason nousu. Etsittäessä säästöjä julkisesta taloudesta on tärkeää, että valtio ei osaoptimoi ja sysää kunnille uusia rahoitusvastuita esimerkiksi valtiolle kuuluvien liikennehankkeiden rahoittamista. Kuntien yhdyskuntarakentamisen rahoituspohjaa ei tule vaarantaa myöskään kuntien maaomaisuuden hallintaa tai liikenteen rahoitusta koskevissa uudistuksissa.

SUOMEN KUNTALIITTO